

Zašto je daljinsko grejanje u Zrenjaninu skupo

Već više godina stanovnici Zrenjanina koji su priključeni na daljinsko grejanje žale se na visoke račune, do sada je održano više protesta tim povodom.

Zrenjaninski socijalni forum ove jeseni organizovao je dva sastanka građana u vezi sa tim problemom, jedan na Bagljašu i drugi u MZ "Dositej Obradović". Cilj sastanaka je bio je da se građani mobilišu kako bi zajedničkom akcijom zaštitili svoje interese u odnosu sa jednim moćnim monopolskim javnim preduzećem.

Uvodna izlaganja na ovim sastancima održao je Aleksandar Korovljev, mašinski inženjer i odbornik u Skupštini Grada Zrenjanina. On je izneo tehničke podatke o JKP Gradska toplana i pravnu regulativu u vezi sa daljinskim grejanjem. Kotlearnica u Zrenjaninu koristi prirodni gas, vrelovod i podstanice u zgradama su vlasništvo Toplana, tj Grada, a unutrašnje, sekundarne instalacije u zgradama su vlasništvo stanara.

Prema Zakonu o efikasnom korišćenju energije, toplanski sistemi moraju da pređu na tarifni sistem, tj naplatu po utrošku, što je u Zrenjaninu i učinjeno.

Bilo je predviđeno da do 2015 godine sve toplane u Srbiji pređu na ovaj način naplate, ali u Beogradu i Novom Sadu još ne primenjuju Zakon.

Uredbom su definisani operativni troškovi koji se sastoje od varijabilnog i fiksnog dela. Varijabilni zavisi od obima proizvodnje, u šta spada proizvedena energija, potrošena električna energija, priprema vode i sl.

U fiksne troškove spadaju plate zaposlenih, troškovi osiguranja, održavanje, bankarske provizije, takse, porezi, i rizik od neizvršene naplate koji iznosi oko 5% i koji toplane naplaćuju od onih potrošača koji izmiruju obaveze.

Uredbom je regulisana i najniža efikasnost sistema, ukoliko je neka toplana neefikasnija od propisanog minimuma, taj trošak ne može da uđe u cenu i da se prevale na potrošače.

Prema Zakonu o komunalnim delatnostima, jedinice lokalne samouprave bi trebalo da anketiraju građane o tome da li su zadovoljni komunalnim uslugama, i da preduzmu određene mere ukoliko je više od polovine građana nezadovoljno.

Prema mišljenju Korovljeva, gradska Odluka o daljinskom grejanju u Zrenjaninu nije u skladu sa Zakonom, nju bi trebalo promeniti i ukinuti monopolski položaj Toplane.

Prema Odluci, potrošač koji želi da se isključi iz sistema daljinskog grejanja to mora da uradi van grejne sezone i mora da prikupi potpise svih stanara. Ali, i ukoliko se isključi, mora da plati fiksni deo.

Cenu grejanja predlaže Toplana, a odobrava je Gradsko veće. Ipak, gašenje Toplane ne bi bilo rešenje.

Korovljev smatra da sistem daljinskog grejanja može da konkuriše drugim sistemima, ali samo ukoliko je ispunjeno više uslova. Glavni uslov je velika gustina priključaka, ukoliko su objekti razbacani transportni troškovi su veliki i nije moguće efikasno grejanje.

Toplotna mreža u Zrenjaninu je jako razvučena, Toplana se nalazi izvan grada, toplovođi su dugački. Sistem je projektovan u vreme kada energija nije bila skupa. U velikim gradovima stanje je povoljnije nego kada su u pitanju male toplane, zbog mnogo veće gustine zgrada.

Takođe, da bi daljinsko grejanje dobro funkcionisalo neophodno je da efikasnost sistema bude visoka. Zrenjaninska toplana ima dva kotla koji su relativno novi, a po zvaničnim podacima njihova efikasnost je 97%, što je dobro. Propisani minimum efikasnosti za vreleovod je oko 90% za toplane do 100 megavata. Zvanični podatak za Zrenjanin je 92%. Korovljev sumnja da je taj podatak tačan. Vrelovod je poslednjih godina obnovljen, gubici su ranije bili znatno veći. U sekundarnim mrežama je veliki haos. U nekim zgradama podstanica je u podrumu, tu nema gubitaka, ali u drugim instalacije su

duže, prolaze kroz zemlju i tu ima velikih gubitaka, prolaze kroz zemlju i tu ima velikih gubitaka, što se vidi i u računima. U siromašnim društvima kao što je naše ovi problemi teško mogu da se reše.

Cena grejanja zavisi od cene energenta, kako se kreće cena gasa tako se menja i cena grejanja, ali zavisi i od cenovne politike toplane.

Građanin Goran Knežević tvrdi da je u Novom Sadu grejanje čak za 35% jeftinije nego u Zrenjaninu, slično je i u Beogradu i Šapcu.

On tvrdi da bi se veliki broj stanara isključio sa daljinskog grejanja kad uslovi ne bi bili tako strogi. Naveo je da toplana uplaćuje

dodatno penziono osiguranje svojim zaposlenim, a prema izveštaju Državne revizorske komisije imala je i nekakvih dodatnih troškova u iznosu od 12.500.000 din.

U većini gradova za isključivanje je dovoljan pristanak polovine ili dve trećine stanara.

Knežević je primetio da dve trećine stanara iz njegovog ulaza još nisu izmirili dugove iz prošle grejne sezone. Sa velikim komunalnim troškovima pada cena nekretnina.

U diskusiji je istaknuto da se stanje sa daljinskim grejanjem u Zrenjaninu neće promeniti ukoliko se sami građani više ne angažuju, na primeru Niša vidi se da je to moguće. Političke oligarhije koje kontrolišu javna preduzeća neće samoinicijativno odustati od njihovog monopolskog položaja, to će se desiti samo ukoliko donosioci odluka budu pod neposrednim pritiskom odozdo.

Zrenjaninski socijalni forum predlaže Skupštini Grada Zrenjanina da promeni odredbu Odluke o uslovima i načinu snabdevanja toplotnom energijom prema kojoj korisnik daljinskog grejanja mora da pribavi saglasnost svih stanara kako bi se isključio sa mreže.

Ovakva odredba faktički onemogućava pojedinačne stanare da otkážu centralno grejanje i njihov odnos sa Gradskom toplanom pretvara u neku vrstu prinudnog ugovora, što je suprotno osnovnim principima obligacionog prava. Na taj način pojačava se monopolski položaj Toplane, koja može da posluje

bez obzira na nezadovoljstvo korisnika, budući da oni uslugu ne mogu da otkazu, zbog uslova koji se teško mogu ispuniti. Podsećamo da član 90.st.1. Ustava glasi: "Republika Srbija štiti potrošače".

Inače, u nekim gradovima isključivanje je moguće uz saglasnost polovine stanara, kao u Nišu, ili 75%, kao u Kikindi.

Ukoliko bi stanari imali mogućnost da otkazu daljinsko grejanje Toplana bi bila primorana da vodi računa o žalbama građana i da svoje poslovanje učini efikasnijim, transparentnijim i jeftinijim.

Takođe, ZSF zahteva da nadležni državni organi odgovore zašto se pravni propisi iz ove oblasti različito primenjuju u Zrenjaninu, u odnosu na druge gradove. Naime, prema važećim propisima, cena grejanja utvrđuje se po utrošku toplotne energije, što se čini u Zrenjaninu, ali ne u Beogradu i Novom Sadu gde se cena obračunava po kvadratnom metru stambenog prostora. Ukoliko se pravne norme neopravdano različito

primenjuju u istim situacijama, radi se o diskriminaciji koja je po Ustavu zabranjena. Ove godine mesečni račun za stan od 50 kvadrata u Novom Sadu iznosi 4200 din i plaća se cele godine, što je znatno manje od iznosa računa za stan iste veličine u Zrenjaninu. Razlozi za ovakvu diskriminativnu primenu propisa nisu pravni ni tehnički, nego politički. U Beogradu ima 300.000 priključaka na daljinsko grejanje, a u Novom Sadu 100.000, podizanje cena u ovim gradovima izazvalo bi veliko nezadovoljstvo i politički problem.

ZSF takođe zahteva da nadležni gradski organi izvrše vanrednu kontrolu finansijskog poslovanja Gradske toplane, budući da građani sve češće izražavaju sumnju da ona naplaćuje i nepostojeće i nepotrebne troškove. Tako, na primer, Toplana svojim zaposlenim uplaćuje dodatno penziono osiguranje, što znači da građani preko visokih računa za grejanje finansiraju privilegije radnika ovog javnog preduzeća.

Ugroženi su vazduh, voda i zemljište

Tribina o zagađenju životne sredine u Lukićevu i MZ „Dositej Obradović“, održana je u Zrenjaninu u četvrtak, 22. novembra, u klubu „Dositej“ na Lesnini.

Već duže vreme meštani Lukićeva tvrde da destilerija „Vinex“ zagađuje životnu sredinu u njihovom selu. Nadležni organi do sada nisu uradili gotovo ništa u vezi sa njihovim optužbama. Na tribini su govorili Srđan Blagojević, Dušan Vukotić i dr Tomislav Stevanović, ekološki aktivisti iz Lukićeva. Oni su ponovili da se iz destilerije širi nesnosan smrad, imaju probleme sa disanjem, optužuju ovu firmu da zagađuje životnu sredinu odlaganjem fabričkog otpada na plodne oranice i u obližnji kanal. Brojni učesnici u raspravi navodili su imena meštana koji su, prema njihovim tvrdnjama, imali ozbiljne zdravstvene probleme, a prikazali su i video snimke iz kojih se vidi kako se otpadne vode iz destilerije šire izvan lagune, u koju se inače odlažu. Posebno ih zabrinjava što se seoski bunar nalazi na samo oko dvesta metara od bezena sa otpadnom vodom iz destilerije, za koju oni tvrde da sadrži štetne materije. Dr Stevanović, koji je inače pedijatar, navodio je primere dece iz Lukićeva, koja boluju od astme i čije se stanje poslednjih godina pogoršava.

Tokom tribine za reč se javio i pomoćnik gradonačelnika g. Radišić, koji je pozvao prisutnog vlasnika “Vinexa” g. Ilića da on iznese svoje viđenje problema.

Ilić je rekao da postoje neprijatni mirisi koji će biti uklonjeni kada bude počela sa radom bioelektrana čija izgradnja je, po njegovim rečima, u toku. Negirao je sve druge navode stanovnika Lukićeva, a njegov arogantan

nastup izazvao je buru negodovanja u publici. Ilić je naveo da njegova firma proizvodi alkohol za medicinsku upotrebu i da nisu u pitanju nikakvi otrovi.

Početkom septembra održan je sastanak građana iz MZ „Dositej Obradović“ na kome je pomoćnik gradonačelnika Zrenjanina g. Radišić obećao da će problem smrada iz zrenjaninske kafilerije biti rešen u roku od dva meseca. Na tribini održanoj u četvrtak direktor firme “Prekon” g. Slavko Popović rekao je da je instaliranje filtera u toku i da će posao biti završen do kraja godine.

Zrenjaninski socijalni forum zahteva da nadležni državni organi odmah ispituju žalbe meštana Lukićeva i preduzmu sve neophodne mere na koje su po Ustavu i zakonima obavezni.

Podsećamo da član 74. Ustava Republike Srbije glasi:

“Svako ima pravo na zdravu životnu sredinu i na blagovremeno i potpuno obaveštavanje o njenom stanju. Svako, a posebno Republika Srbija i autonomna pokrajina, odgovoran je za zaštitu životne sredine. Svako je dužan da čuva i poboljšava životnu sredinu.”

